

повноважень державних службовців; 7) посилення ревізійних і регуляторних заходів з протидії корупції тощо.

Таким чином, можна констатувати, що, попри всі заходи із запобігання та протидії корупції, у США корупцію не ліквідовано, вона існує досі. Однак, порівняно з рівнем корупції в Україні, США досягли значних успіхів у цьому напрямі. Саме тому вищим державним органам влади України слід урахувати позитивні аспекти протидії корупції в США та перейняти їхній досвід для вдосконалення механізмів запобігання корупційним виявам у країні.

Список використаних джерел

1. Белёнова Т. С., Саклакова Н. В. Международный опыт борьбы с коррупцией. *Молодой ученый*. 2019. № 47 (285). С. 270–272. URL: <https://moluch.ru/archive/285/64154/>.

2. Денисов С. А. Опыт Соединенных Штатов в борьбе с коррупцией. *Чиновник. Информационно-аналитический вестник Уральской академии государственной службы*. 2004. № 5. С. 68–75.

3. Public and Private Laws: Browse. URL: <https://web.archive.org/web/20060711222023/http://www.gpoaccess.gov/plaws/browse.html>.

4. Transparency International : сайт. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2019-Americas/>.

Опришко Ігор Віталійович,

заступник директора Державного науково-дослідного інституту МВС України,
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник, доцент

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні складна криміногенна ситуація в державі, високий рівень корупції та організованої злочинності, економічна нестабільність та поява нових типів загроз і злочинів унаслідок збройної агресії з боку Російської Федерації.

При цьому корупція стала для України, як і для багатьох інших країн світу, однією із суттєвих проблем на шляху її подальшого розвитку та створення безпечного середовища життєдіяльності людей.

Корупція в Україні має свої особливості та значно відрізняється від корупції у розвинутих країнах. Зокрема, це – корупція кризового типу. В першу чергу, вона породжується кризою сучасного українського суспільства та здатна її поглиблювати, маючи властивість зводити нанівець будь-які політичні, економічні, правові, моральні реформи в Україні. Саме тому, корупція стала реальною загрозою для національної безпеки та конституційного устрою України, насамперед, вона є основною загрозою українській нації, зокрема політичним, економічним, правовим, моральним, культурним засадам її розвитку.

Корупційні зв'язки все більше витісняють правові, етичні відносини між людьми і з аномалії поступово перетворюються в норму поведінки [1].

Результати соціологічних досліджень засвідчують, що частка громадян, які мають безпосередній досвід корупції, протягом останніх років суттєво зменшилася (якщо у 2013 році такий досвід мало близько 60 %, то станом на початок 2020 року – не більше 40 % громадян). Спостерігається також поступове покращення порівняльних показників рівня корупції в Україні. Згідно з даними міжнародної організації «Transparency International», у період з 2013 по 2019 роки Індекс сприйняття корупції (далі – ІСП) в Україні зріс із 25 до 30 балів. Однак результати цих досліджень свідчать, що досягнутий за останні роки прогрес не задовольняє суспільство, оскільки є надто повільним. Загальний рівень сприйняття корупції в Україні залишається високим (у 2019 році, набравши 30 балів зі 100 можливих, Україна за ІСП посіла 126 місце серед 180 країн). Корупція, як і раніше, залишається однією з найважливіших проблем (згідно з опитуванням, проведеним на початку 2020 року, важливість проблеми корупції залишається на одному рівні з питанням вирішення кризи на Донбасі). Низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні суттєво сповільнюють її економічне зростання [2].

За міжнародними і вітчизняними експертними оцінками Україна відноситься до числа країн світу з високим рівнем корупції, яка за даними Transparency International перебуває на 130 місці із 180 країн в списку найкорупційніших країн світу.

Громадяни продовжують висловлювати незадоволеність діяльністю правоохоронних органів та судів. Так, показники задоволення/незадоволення діяльністю Генеральної прокуратури становлять 13 % та 64 %; судів – 11 % та 69 %; задоволення роботою антикорупційних органів (Національного антикорупційного бюро – НАБУ, Національного агентства з питань запобігання корупції – НАЗК та Спеціальної антикорупційної прокуратури – САП) – по 7–10 %.

Питання щодо довіри та ефективності діяльності ряду державних правоохоронних інституцій ставилися перед учасниками опитування, проведеного Центром соціального моніторингу 03.09–08.09.2020 (вибірка 2218 респондентів віком 18 років і старше у всіх областях України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей, репрезентативна за віком, статтю і типом поселення). За його результатами більшість учасників опитування визнали неефективною діяльність антикорупційних органів. Відносно Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) такої думки дотримувалося 77,7 % респондентів (протилежної – 19,8 %), Вищого антикорупційного суду – 78,6 % (18,8 %) і Спеціальної антикорупційної прокуратури (САП) – 77,3 % (20,2 %) [3].

На думку науковців серед факторів, які впливали на стан злочинності у 2019 році і діють у поточному році та мають криміногенний характер, є поширення фактів корупції, зокрема вчинених вищими посадовцями. При цьому зростає число виявлених організованих груп та злочинних організацій з корупційними

зв'язками, які функціонують більш тривалий період часу і відповідно є більш суспільно небезпечними.

В той же час, нерідко відсутні ефективні дії щодо притягнення винних осіб до відповідальності. Так, варто звернути увагу й на те, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень особам призначається, як правило, доволі м'яке покарання. Наприклад, у 2018 році позбавлення волі було застосовано лише щодо 45 осіб серед 1032 засуджених за відповідні злочини по всій країні [4]. Крім того, суттєво зменшилася чисельність виявлених випадків прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (одержання хабара). У 2019 році обліковано 1744 таких діянь, що менше минулорічного показника 2018 року на 20,3 % (2016 р.: -0,6 %; 2017 р.: +32,2 %; 2018 р.: +4,9 %).

Поширеність корупційних або пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень свідчить про те, що частина працівників правоохоронних органів продовжує використовувати службовий стан та повноваження для отримання незаконного прибутку. Така практика нівелює зусилля по налагодженню нормальних відносин між правоохоронною системою і населенням, підвищення авторитету та довіри до правоохоронців.

Спостерігається зміщення акцентів у бік протидії посяганням, виявлення та розслідування яких є менш складним та трудомістким. Це випадки службової недбалості; перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу; пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі; зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. В той же час, помітно менше було виявлено фактів прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (одержання хабара); декларування недостовірної інформації; зловживання впливом. Тобто має місце послаблення роботи щодо виявлення посягань корупційного характеру [5].

Серед викликів, що стоять перед органами системи МВС України, є недотримання працівниками стандартів доброчесності та наявність корупційних ризиків, подолання яких можливе за наявності умов ефективного врядування, прозорості і підзвітності шляхом розроблення і здійснення відповідних ефективних антикорупційних заходів.

При цьому ефективне запобігання та протидія корупції неможливі без злагодженої роботи всіх державних органів. Про скоординованість як необхідну умову ефективної боротьби з корупцією говорить Конвенція ООН проти корупції, яку підписала Україна [6, 7].

Створення Антикорупційної стратегії – найбільш розповсюджений інструмент для забезпечення такої координації. Так, Антикорупційні стратегії існують у ряді держав на різних континентах та рівнях достатку: Велика Британія, Сінгапур, В'єтнам, Йорданія, Румунія, Єгипет тощо.

Таким чином, прийняття нової Антикорупційної стратегії в Україні [8], яка була б спрямована на всебічну взаємодію всіх

державних органів, органів місцевого самоврядування та населення країни у боротьбі з корупцією, є нагальною потребою сьогодення, вирішення якої сприяло б ефективній реалізації наступних принципів антикорупційної політики, а саме:

оптимізації функцій держави та місцевого самоврядування, тобто передусім усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоєфективних повноважень, які характеризуються високим рівнем корупційних ризиків;

цифрової трансформації виконання повноважень державними органами та органами місцевого самоврядування і прозорості в їх діяльності як основи для мінімізації корупційних ризиків в їх роботі;

забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права.

Список використаних джерел

1. Расюк Е. В. Сучасна антикорупційна політика України. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 7. С. 31–34.

2. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020–2024 роки (проект). – К.: НАЗК, 2020. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-16.09.2020.pdf>.

3. Соціологічні зрізи громадської думки населення України. 03–08 вересня 2020 року. Сайт Центру соціального моніторингу. URL: <https://smc.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/2020-09-14-presentation.pdf>.

4. Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження Державної антикорупційної політики / [О. В. Калітенко, Д. О. Калмиков, І. Б. Коліушко та ін.]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Москаленко О. М., 2019. – 366 с. URL: <https://bit.ly/3hNLc3Y>.

5. Оцінка стану криміногенної і безпекової ситуації в Україні у 2019 році та прогноз їх розвитку у 2020 році. Аналітична довідка. – К.: ДНДІ МВС України, 2020. С. 32, 77–78, 85. 99 с.

6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. Офіційний вісник України. 2010. № 10. № 44. 2006. Ст. 2938. Ст. 506.

7. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції: закон України 18 жовтня 2006 року № 251-V. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 50. Ст. 496.

8. Про прийняття за основу проекту Закону України про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки: постанова Верховної Ради України від 05 листопада 2020 року № 976-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-20#Text>.